

Συνέδριο της Κεντρικής Ένωσης Επιμελητηρίων Ελλάδος

Η τρέχουσα διεθνής οικονομική συγκυρία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων

Του κ. Πλούταρχου ΣΑΚΕΛΛΑΡΗ

Αντιπροέδρου της ΕΤΕπ

Η χρηματοπιστωτική κρίση προκάλεσε τη βαθύτερη ύφεση που έχουν γνωρίσει οι οικονομίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι λοιπές ανεπτυγμένες οικονομίες από την εποχή του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου. Βρισκόμαστε σήμερα σε διαφορετικές φάσεις ανά χώρα, διότι η κρίση δεν έπληξε όλες τις χώρες με τον ίδιο τρόπο. Ούτε η ανάκαμψη άρχισε ή διαφαίνεται με τον ίδιο τρόπο.*

Για την αντιμετώπιση της κρίσης χρειάστηκαν ταχείες και αποφασιστικές ενέργειες τόσο με βραχυπρόθεσμο σχεδιασμό, όσο και με μακροπρόθεσμο. Η κινητοποίηση ήταν σε εθνικό αλλά και υπερεθνικό επίπεδο. Οι χώρες μέλη της ΕΕ διέθεσαν δημοσιονομικούς πόρους ύψους άνω των 400 δισ. ευρώ για την προώθηση των επενδύσεων, την τόνωση της ζήτησης και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Το ποσό αντιστοιχεί σχεδόν στο 3,3% του ΑΕγχΠ της Ένωσης. Επιπρόσθετα από Ευρωπαϊκούς πόρους διατέθηκαν περίπου 30 δισ. ευρώ. Αυτά συμπληρώθηκαν από την δέσμη μέτρων πάνω από 50 δισ. ευρώ που υλοποίησε η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων το 2009 και το 2010.

Όπως αποδεικνύει το μέγεθος της δέσμης μέτρων που πήραμε, η κρίση καθότι διεθνής, απαιτεί και διεθνή αντιμετώπιση. Αναδείχθηκε έτσι ο καθοριστικός ρόλος των διεθνών χρηματοπιστωτικών οργανισμών, όπως η ΕΤΕπ στην χρηματοδότηση επενδύσεων. Διότι η αναταραχή που προκάλεσε η χρηματοπιστωτική κρίση στον τραπεζικό τομέα μείωσε σημαντικά τη δανειοδοτική ικανότητα των τραπεζών της ζώνης του ευρώ. Αυτό έδειξε πρόσφατη έρευνα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για τις τραπεζικές χορηγήσεις στην Ευρωζώνη. Η εξέλιξη των δανείων επηρεάστηκε από παράγοντες που είχαν σχέση με τη ζήτηση, αλλά η παροχή πιστώσεων περιορίστηκε ακόμη περισσότερο λόγω παραγόντων που είχαν σχέση με την προσφορά.

Γι' αυτό άλλωστε, η διασφάλιση διαρκούς διαθεσιμότητας μακροπρόθεσμων χρηματοδοτήσεων μέσω χρηματοδοτών, που υπηρετούν δημόσιες πολιτικές, όπως η ΕΤΕπ, ήταν ένα από τα σημαντικά στοιχεία της Ευρωπαϊκής στρατηγικής ενάντια στην κρίση.

* Θεσσαλονίκη, 10 Σεπτεμβρίου 2011.

Η δράση της ΕΤΕπ προσφέρει ρευστότητα αλλά και επωφελείς χρηματοδοτικούς όρους. Αυτό οφείλεται στην ικανότητά της να αντλεί κεφάλαια από τις κεφαλαιαγορές με ελκυστικά επιτόκια («ΑΑΑ») και με μεγάλη διάρκεια αποπληρωμής.

Ακόμη και κατά την περίοδο της κρίσης εξακολουθήσαμε και συνεχίζουμε ακόμη να εφαρμόζουμε πάντα αυστηρά κριτήρια, χρηματοδοτώντας μόνον έργα που έχουν υγιή χρηματοοικονομική βάση, αλλά τα οποία είναι παράλληλα και βιώσιμα από οικονομική, τεχνική και περιβαλλοντική άποψη. Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει ότι δεν λαμβάνουμε υπόψη μας, τη γεωγραφική θέση των έργων. Αντίθετα, μάλιστα, έχουμε στηρίξει τη χρηματοδοτική δραστηριότητα σε χώρες που επλήγησαν ιδιαίτερα από την πρόσφατη κρίση. Οι χορηγήσεις μας στην Ελλάδα αποτελούν σχετικό παράδειγμα.

Μετά το 2007 αυξήσαμε σημαντικά τις χρηματοδοτήσεις μας στην Ελλάδα. Οι χρηματοδοτήσεις μας έφτασαν συνολικά περίπου 7 δισ. ευρώ. Το 2010 το συνολικό ύψος των νέων δανείων μας στην χώρα έφθασε στα 3,2 δισ. ευρώ, έναντι 755 εκατ. ευρώ το 2007.

Η δραστηριότητά μας ανταποκρίθηκε στην επείγουσα ανάγκη της χώρας να προωθήσει περαιτέρω τα σημαντικά έργα υποδομής που έχει προγραμματίσει σε ζωτικούς τομείς:

- Χρηματοδοτήσαμε έργα αστικής ανάπτυξης όπως το μετρό Αθήνας και Θεσσαλονίκης, μεταφορών όπως το λιμάνι του Πειραιά, η Εγνατία και οι αυτοκινητόδρομοι Ελευσίνα-Κόρινθος-Πάτρα-Πύργος-Τσακώνα και Τρίπολη-Καλαμάτα, ενέργειας σε συνεργασία με την ΔΕΗ για παραγωγή ενέργειας με μεθόδους φιλικές προς το περιβάλλον, όπως οι σταθμοί συνδυασμένου κύκλου με καύσιμο φυσικό αέριο στη Θήβα και στο Αλιβέρι, αλλά επέκτασης και ενίσχυσης των ελληνικών ηλεκτρικών δικτύων. Για την παιδεία, χρηματοδοτήσαμε την κατασκευή νέων και την αναβάθμιση υφιστάμενων εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων σε όλη την επικράτεια.

- Συμβάλαμε στον στόχο αυτό τόσο με την απευθείας χρηματοδότηση έργων, όσο και με τη συμβολή μας στην επιτάχυνση του ρυθμού απορρόφησης των κονδυλίων των διαρθρωτικών ταμείων από την Ελλάδα μέσω δανείου 2 δισ. ευρώ που χορηγήσαμε στην Ελληνική Δημοκρατία πέρυσι τον Ιούλιο για να εξασφαλισθεί η εθνική συμμετοχή στις επενδύσεις που στηρίζονται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία- στο πλαίσιο του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ).

- Προσαρμόσαμε τα προϊόντα μας και διευρύνουμε το πεδίο της δραστηριότητάς μας σε νέους τομείς, όπως η έρευνα και ανάπτυξη. Ξεκινήσαμε απευθείας χρηματοδότηση οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και χορηγήσαμε δάνεια στους δήμους Κοζάνης, Αθήνας και Ηρακλείου για αστική ανάπλαση και ποιότητα ζωής. Εγκαινιάσαμε μια νέα εποχή για τις συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα στην Ελλάδα, σε τομείς άλλους από αυτόν των μεταφορών και χρηματοδοτήσαμε την κατασκευή πυροσβεστικών σταθμών, το πρώτο έργο ΣΔΙΤ.

- Δώσαμε ιδιαίτερη έμφαση στον ιδιωτικό τομέα με 2 δισ. ευρώ, δηλαδή 31% εκ του συνόλου των 7 δισ. ευρώ είτε μέσω χρηματοδότησης υποδομών υπό την μορφή συμπράξεων, είτε με την απευθείας χρηματοδότηση μεγάλων βιομηχανικών εγκαταστάσεων όπως του Ομίλου Ελβάλ στα Οινόφυτα, των Ελληνικών Πετρελαίων στην Ελευσίνα, αλλά και την προαγωγή βιομηχανικής έρευνας και τεχνολογίας από την Pharmathen για την ανάπτυξη δραστικών συστατικών για γενόσημα φάρμακα. Το μεγαλύτερο μέρος των χρηματοδοτήσεων μας στον ιδιωτικό τομέα κατευθύνθηκε στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις

(ΜΜΕ). Στην Ελλάδα, από το 2007, και σε συνεργασία με 10 ελληνικές τράπεζες, έχουμε διαθέσει υπέρ των ΜΜΕ στην χώρα συνολικά 1,3 δισ. ευρώ.

Για κάθε ευρώ που χορηγεί η ΕΤΕπ σε τράπεζα εταίρο της, η τελευταία αναλαμβάνει να δανείσει τουλάχιστον δύο ευρώ σε μικρές επιχειρήσεις, δημιουργώντας έτσι πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα.

Έτσι αγγίξαμε την πραγματική οικονομία, τον επιχειρηματία και τον εργαζόμενο. Από τα χρήματα αυτά ήδη έχουν διατεθεί δάνεια σε περίπου 1640 ελληνικές μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Οι χρηματοδοτήσεις αφορούν επενδύσεις στους τομείς της βιομηχανίας, του τουρισμού, των υπηρεσιών, της οικονομίας της γνώσης, της ενέργειας και της προστασίας του περιβάλλοντος.

Στην παρούσα φάση, η συμβολή μας στην προαγωγή της ανάπτυξης και της συνοχής μέσω της χρηματοδότησης υγιών μακροπρόθεσμων επενδύσεων στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα σημαντική.

Ήδη εξετάζουμε διάφορα επενδυτικά σχέδια. Ενδεικτικά αναφέρω στις μεταφορές - τον αυτοκινητόδρομο Θεσσαλονίκη-Προμαχώνα, το αεροδρόμιο στο Καστέλλι, το μετρό σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, στην ενέργεια - δίκτυα, ανανεώσιμες και φυσικό αέριο, στην παιδεία - σχολεία σε διάφορες περιοχές, στις αστικές υποδομές και στην ανάπτυξη σε διάφορες πόλεις και περιφέρειες, καθώς βέβαια και στις ΜΜΕ, σε συνεργασία με το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα.

Στην προσπάθεια μας αντιμετωπίζουμε προκλήσεις. Θα αναφέρω τις πιο καίριες:

- Η επιδείνωση της πιστοληπτικής ικανότητας στον ιδιωτικό και τραπεζικό τομέα καθιστά δύσκολη την εξεύρεση δανειοληπτών, που πληρούν τα αυστηρά μας κριτήρια, τα οποία εφαρμόζουμε ανελλιπώς για την διατήρηση της άριστης πιστοληπτικής μας ικανότητας - AAA.

- Βάσει καταστατικού χρηματοδοτούμε έως το 50% του επενδυτικού κόστους. Στην παρούσα συγκυρία άλλοι χρηματοδότες είναι λιγότερο πρόθυμοι να επενδύσουν στην ελληνική αγορά και να συνεπικουρήσουν με την υπόλοιπη χρηματοδότηση.

- Παράλληλα, υπάρχει μία επενδυτική διστακτικότητα, η οποία λόγω και της μείωσης των διαθέσιμων πιστώσεων επιφέρει με την σειρά της επενδυτική κάμψη.

Παρά την μακροοικονομική κατάσταση στην Ελλάδα, όμως υπάρχουν υγιή και δυνητικά βιώσιμα επενδυτικά σχέδια. Η μη πραγματοποίηση αυτών των επενδύσεων αποτελεί σημαντικό φρένο στην αναθέρμανση της οικονομίας και θέτει σε κίνδυνο το αναπτυξιακό σκέλος του οικονομικού προγράμματος της κυβέρνησης.

Πιστεύουμε ότι υπάρχει μια λύση στο να δοθεί νέα ώθηση στις επενδύσεις: είναι να ιδρυθεί ένα Ταμείο Εγγυήσεων για χρηματοδότηση Επενδύσεων. Θα αναφερθώ σε αυτήν την ιδέα στο τέλος της ομιλίας μου.

Η ανάπτυξη είναι ακρογωνιαίος λίθος στην επιτυχία του προγράμματος στήριξης της Ελλάδας. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Ιούνιο σχετικά με την Ελλάδα αναφέρθηκε σε συγκεκριμένες ενέργειες, που θα πρέπει να στηρίζουν «την ανάπτυξη και την απασχόληση» στην χώρα.

Η ΕΤΕπ είναι ένα εργαλείο που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί σε αυτήν την προσπάθεια τόνωσης της ανάπτυξης και της απασχόλησης στην ελληνική οικονομία. Αυτό αναγνωρίστηκε και από το ανωτέρω Συμβούλιο Κορυφής.

Η Τράπεζα πέρα από την κανονική της δραστηριότητα που προανέφερα, στην προσπάθεια στήριξης της Ελλάδας καινοτομεί και αναπτύσσει νέες πρωτοβουλίες:

- Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων, που είναι θυγατρική μας, διαχειρίζεται το πρόγραμμα JEREMIE. Για την Ελλάδα και με την συμμετοχή του Ελληνικού κράτους το ύψος του είναι 250 εκατ. ευρώ. Καθότι οι πόροι αυτοί διπλασιάζονται από τις συνεργαζόμενες τράπεζες, πάνω από 400 εκατ. ευρώ θα διοχετευθούν σε Ελληνικές ΜΜΕ ως το 2013. Ήδη 120 εκατ. ευρώ υπό μορφή δανείων έως 100 χιλ. ευρώ διοχετεύονται σε νέες και νεοϊδρυθείσες ΜΜΕ σε συνεργασία με την Alpha Bank και την Εθνική Τράπεζα. Επιπλέον μέσα στο επόμενο τρίμηνο 60 εκατ. ευρώ υπό μορφή μικροπιστώσεων ως 25 χιλ. ευρώ θα ξεκινήσουν να παρέχονται σε συνεργασία με την Alpha Bank. Στο επόμενο τρίμηνο θα είναι διαθέσιμα 180 εκατ. ευρώ υπό μορφή δανείων έως 500 χιλ. ευρώ για επενδύσεις σε τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών.

- Για την Αστική Ανάπτυξη, το 2010 υπογράψαμε στην Ελλάδα συμφωνία χρηματοδότησης ύψους 258 δισ. ευρώ για τη σύσταση Ταμείου Χαρτοφυλακίου JESSICA. Οι χρηματοδοτήσεις αυτές, οι οποίες μπορούν να έχουν τη μορφή ιδίων κεφαλαίων, δανείων ή και εγγυήσεων, χορηγούνται μέσω Ταμείων Αστικής Ανάπτυξης για έργα ολοκληρωμένων σχεδίων αιφόρου αστικής ανάπτυξης. Η διαδικασία υποβολής προτάσεων ολοκληρώθηκε τον Μάιο. Υποβλήθηκαν προτάσεις από εννέα υποψήφιους καλύπτοντας πλήρως το συνολικό υπό διαχείριση κεφάλαιο. Αυτό αποδεικνύει την ιδιαίτερα θετική ανταπόκριση της αγοράς στη χρηματοδότηση έργων αστικής ανάπτυξης.

- Για να βελτιωθεί η απορροφητικότητα των Ευρωπαϊκών κονδυλίων μέσω του ΕΣΠΑ, παρέχουμε τεχνική βοήθεια στην ελληνική κυβέρνηση. Η τεχνογνωσία και εμπειρία των τεχνικών συμβούλων της ΕΤΕπ που πλαισιώνουν αρμόδιες υπηρεσίες της Ελληνικής διοίκησης θα συμβάλουν στην αύξηση του ποσοστού απορρόφησης Ευρωπαϊκών επιχορηγήσεων, καθώς και την υλοποίηση έργων εντός χρονοδιαγράμματος, στα πλαίσια του ΕΣΠΑ.

- Για την συνέχιση και περαιτέρω ανάπτυξη της χρηματοδότησης ΜΜΕ στην Ελλάδα, ανακοινώσαμε μια νέα πρωτοβουλία, που προβλέπει την εγγύηση του Ελληνικού δημόσιου ύψους 1 δισ. ευρώ προς τις Ελληνικές τράπεζες που θα προσφέρουν δάνεια σε συνεργασία με την ΕΤΕπ. Το Ελληνικό δημόσιο στέκεται έτσι αρωγός στην επιχειρηματικότητα.

Όμως δεν επαναπαυόμαστε. Περιοριστικές δημοσιονομικές μεταρρυθμίσεις και η συνεπακόλουθη μείωση της ζήτησης, επιφέρουν αναπόφευκτα κραδασμούς στην ελληνική πραγματική οικονομία. Υπάρχει επείγουσα ανάγκη για την παροχή χρηματοδοτικής υποστήριξης με σαφή και μακροπρόθεσμο ορίζοντα, έτσι, ώστε να προχωρήσουν βιώσιμα επενδυτικά σχέδια. Επενδύσεις που όχι μόνο θα μας τραβήξουν έξω από την κρίση, αλλά που θα ανοίξουν το δρόμο της ανταγωνιστικότητας για την μακροπρόθεσμη ανάπτυξη. Τέτοιες επενδύσεις υπάρχουν. Δεν υπάρχει όμως η δυνατότητα χρηματοδότησής τους.

Αναλύσαμε, μελετήσαμε και προτείνουμε ως μία αποτελεσματική λύση του χρηματοδοτικού τους προβλήματος την σύσταση ενός νέου Ταμείου Εγγυήσεων. Το Ταμείο μπορεί να δημιουργηθεί στην ΕΤΕπ ή σε κάποιον άλλο χρηματοπιστωτικό οργανισμό με υψηλή πιστοληπτική ικανότητα, σε συμφωνία με την Ελληνική Δημοκρατία.

Το Ταμείο θα μπορέσει να ενεργοποιήσει μακροπρόθεσμες χρηματοδοτήσεις για έργα σε ζωτικούς κλάδους της οικονομίας, τόσο στον δημόσιο, όσο και στον ιδιωτικό τομέα. Οι εγγυήσεις θα χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση επενδύσεων από το δημόσιο, επιχειρήσεις, οργανισμούς κοινής ωφελείας, αλλά και για έργα με τη μέθοδο project finance

(π.χ., στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας), συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα, ή έργα που πραγματοποιούνται με το σύστημα της παραχώρησης.

Το Ταμείο μπορεί να προικοδοτηθεί με ένα μέρος των κεφαλαίων, που διατίθενται από τα διαρθρωτικά ταμεία στην Ελλάδα, το οποίο κινδυνεύει να χαθεί αν δεν υλοποιηθούν τα έργα έγκαιρα.

Ο όγκος των δανείων θα υπερβαίνει το ποσό που θα έχει κατατεθεί στο Ταμείο. Οι προμήθειες των εγγυήσεων θα αποτελούν μία επιπλέον πηγή εσόδων του.

Το κατατεθειμένο κεφάλαιο του δεν θα χρησιμοποιείται παρά μόνο σε περίπτωση αθέτησης εκ μέρους των δανειοληπτών που θα έχουν υπαχθεί στο πρόγραμμα. Στην περίπτωση αυτή, το Ταμείο θα χρησιμοποιείται για την κάλυψη των ζημιών έως ότου εξαντληθούν τα κεφάλαιά του.

Η βαθειά τεχνογνωσία αλλά και η ευρεία εμπειρία της ΕΤΕπ στην επιλογή αξιόπιστων και βιώσιμων επενδύσεων θα συμβάλλει τόσο στην χρηστή διαχείριση του Ταμείου, όσο και στην επιλογή κατάλληλων έργων στην Ελλάδα. Προτεραιότητα θα δοθεί στους τομείς των υποδομών, της ενέργειας και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Παράλληλα το Ταμείο θα συμβάλει στην επίτευξη του βέλτιστου συνδυασμού δανείων και επιχορηγήσεων, διαχέοντας τις Ευρωπαϊκές επιχορηγήσεις σε περισσότερα έργα.

Το Ταμείο θα έχει ανακυκλούμενο χαρακτήρα. Με άλλα λόγια, τα κεφάλαια που θα έχουν δεσμευθεί για την εγγυητική κάλυψη μιας επένδυσης θα αποδεσμεύονται με την αποπληρωμή του δανείου, και θα επαναχρησιμοποιούνται για την εγγύηση νέων έργων. Αυτός είναι ένας ακόμη τρόπος διάχυσης του αναπτυξιακού των Ευρωπαϊκών διαρθρωτικών πόρων σε περισσότερα έργα και μάλιστα πολλαπλασιαστικά.

Η απόφαση χρησιμοποίησης πόρων των Ευρωπαϊκών διαρθρωτικών ταμείων στην περίπτωση αυτή, θα πρέπει να εγκριθεί από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, όπως ισχύει και για κάθε άλλη αλλαγή στους κανονισμούς, που αφορούν τους μηχανισμούς στήριξης της ΕΕ.

Αν και η ΕΤΕπ μπορεί να συμβάλει τόσο στη συγκρότηση του Ταμείου, όσο και στη διευκόλυνση της ανάληψης μιας κοινής πρωτοβουλίας με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η πρωτοβουλία πρέπει να προέλθει από την Ελληνική Κυβέρνηση.

Στην παρούσα μακροοικονομική συγκυρία, είναι πολύ σημαντικό για την οικονομία και για τα δημόσια οικονομικά της Ελλάδας να διατηρήσει η χώρα σημαντική επενδυτική δραστηριότητα. Η σύσταση του Ταμείου θα επιτρέψει στην ΕΤΕπ να διατηρήσει τις χορηγήσεις της στην Ελλάδα την επόμενη τετραετία στα ίδια επίπεδα με την προηγούμενη, δηλαδή περίπου στα 7 δισ. ευρώ συνολικά.

Η πρότασή μας μπορεί να στείλει ένα ισχυρό μήνυμα για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας στην χώρα. Το χρονοδιάγραμμα έχει όμως μεγάλη σημασία για να μπορέσει να ανακοπεί η κρίση και να στηριχθεί έγκαιρα η ανάκαμψη επιταχύνοντας έτσι την πορεία της χώρας προς μία βιώσιμη ανάπτυξη.